

Warszawa, dnia 20 czerwca 2018 r.

KILW/060/02/18

**Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa**

Szanowny Panie Prezencie,

W związku z pogarszającą się sytuacją epizootyczną kraju dotyczącą afrykańskiego pomoru świń (ASF) organizacje branżowe zajmujące się produkcją i przetwórstwem żywca wieprzowego wyrażają swoje zaniepokojenie i przesyłają wnioski oraz propozycje działań. Deklarujemy także gotowość udziału w pracach nad strategią zwalczania ASF w Polsce.

1. Stworzenie koncepcji działań na wypadek pojawienia się wirusa ASF w rejonach skoncentrowanej produkcji świń (wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie). Rozprzestrzeniający się wirus ASF pod koniec ubiegłego roku dotarł już za Wisłę i zagraża rejonom o największej koncentracji produkcji trzody chlewnej w Polsce w województwach: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i łódzkim. Produkcja w tych 3 województwach stanowi 67% całej produkcji świń. Zagęszczenie trzody chlewnej na 100 ha wynosi 66 szt. w woj. łódzkim, 73 szt. w kujawsko-pomorskim i 143 szt. wielkopolskim. Dla porównania zagęszczenie świń w województwie podlaskim jest kilkukrotnie mniejsze i wynosi 15 szt./100 ha. Jest duże prawdopodobieństwo, że po rozprzestrzenieniu się wirusa na rejony o dużej koncentracji świń może wystąpić lawinowa liczba ognisk choroby w stadach trzody chlewnej. Likwidacja zarażonych stad oraz odszkodowania dla producentów świń mogą pochłonąć ogromne sumy z budżetu państwa. W rezultacie ograniczeń w przemieszczaniu świń możemy spodziewać się paraliżu dostaw surowca do zakładów mięsnych oraz utylizacji dużej liczby trzody chlewnej w przypadku braku zachowania zasad dobrostanu zwierząt. Naszym zdaniem odpowiednie służby powinny zawczasu przygotować się na niekorzystny scenariusz rozwoju sytuacji. Już teraz powinna zostać stworzona koncepcja działań w sytuacji zagrożenia: (i) likwidacji bazy surowcowej dla wielu zakładów mięsnych, (ii) podstaw istnienia gospodarstw nastawionych na produkcję trzody chlewnej oraz (iii) utrzymania tysięcy miejsc pracy w produkcji i przetwórstwie wieprzowiny. Niezbędne jest w naszym przekonaniu przygotowanie programu wsparcia i odszkodowań dla bankrutujących przedsiębiorstw przetwórczych z powodu wycofywania produktów przetworzonych i mięsa z rynku w sytuacji, gdy mięso pochodziło ze sztuk zarażonych wirusem ASF. Powinien powstać plan odbudowy sektora wieprzowiny na tych terenach w przyszłości.

2. Niezwłoczna perlustracja wprowadzenia zasad bioasekuracji w całym kraju, która ma za zadanie pokazanie niedociągnięć i wyznaczenie terminu dostosowania do obowiązujących przepisów. W tym roku GLW potwierdził wystąpienie 12 ognisk ASF u świń na terenie. Łącznie potwierdzono 116 ognisk w kraju (stan na 11/06/2018). Okres wiosenny i letni to sezon zwiększonego ryzyka zawleczenia wirusa ASF do chlewni z uwagi na prowadzone prace polowe. Tylko bioasekuracja może ograniczyć możliwość wystąpienia dalszych ognisk choroby w stadach świń. Tymczasem program wprowadzenia bioasekuracji w całym kraju został rozłożony w czasie na 4 lata. Nietrudno sobie wyobrazić jaki będzie wynik opieszalnych działań administracji w tej kwestii. Liczba ognisk będzie rosła ze względu na coraz większe zagęszczenie trzody chlewnej w kierunku zachodnim. Rejony o dużej koncentracji trzody chlewnej powinny niezwłocznie zostać zabezpieczone przez wprowadzenie zasad bioasekuracji we wszystkich gospodarstwach utrzymujących świnię. Perlustracja, poprzez pokazanie niedociągnięć i wyznaczenie terminu dostosowania gospodarstw lub wydanie decyzji o likwidacji produkcji świń, powinna być rządowym priorytetem. Przedostanie się wirusa ASF w rejony dużej koncentracji produkcji może uruchomić lawinę zakażeń świń, która będzie trudna do opanowania.

3. Rozesłanie ulotek o bioasekuracji oraz zagrożeniu ASF do wszystkich producentów trzody chlewnej w kraju. Upowszechnienie wiedzy na temat źródeł zakażeń i metod epizootycznego zabezpieczenia obiektów. W naszej ocenie nieodzowna jest akcja uświadamiająca na temat źródeł zakażeń i metod epizootycznego zabezpieczenia obiektów skierowana do wszystkich rolników utrzymujących trzodę chlewną. Najprościej i najszybciej z odpowiednią informacją można dotrzeć do rolników poprzez wysłanie ulotek na adres gospodarstw. Koszt przygotowania i rozesłania ulotek do ok. 200 tys. gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną będzie stosunkowo niewielki w porównaniu z kosztami likwidacji ognisk i wypłacania odszkodowań. Jeżeli Inspekcja Weterynaryjna fizycznie nie jest w stanie dokonać perlustracji wszystkich gospodarstw w krótkim czasie, to niezwłoczne wysłanie ulotek do rolników wydaje się być dobrym rozwiązaniem.

4. Ograniczenie uboju gospodarczego na terenie stref ASF i zastąpienie go ubojem usługowym w zarejestrowanych ubojniach, które stosują badania przyżyciowe oraz poubojowe surowca. Od wielu miesięcy postulujemy ograniczenie uboju gospodarczego w strefach występowania wirusa ASF ze względu na to, że mięso z takiego uboju nie zawsze jest wykorzystywane na potrzeby własne gospodarstwa. Zdarzają się sytuacje, że takie mięso bez nadzoru weterynaryjnego trafia na rynek. Wraz z mięsem i wyrobami wieprzowymi może dochodzić do niekontrolowanego rozprzestrzeniania się wirusa ASF nawet na duże odległości. Skokowe występowanie wirusa na terenach, w których wcześniej wirus był nieobecny jest częstym zjawiskiem. Przypadki wystąpienia ASF u dzików w Czechach i na Węgrzech są tu wymownym przykładem. W Polsce przeniesienie wirusa za Wisłę prawdopodobnie miało miejsce w skutek zakażonych odpadków wieprzowych pozostawionych w miejscu dostępnym dla dzików. Zmiana przepisów, która umożliwiłaby uboje tylko w rzeźniach zarejestrowanych i nadzorowanych przez lekarzy weterynarii, ograniczyłaby to ryzyko.

5. Wprowadzenie niezwłocznych wypłat odszkodowań dla producentów świń, których stado zostało zlikwidowane z powodu zarażenia afrykańskim pomorem świń. Informacje, które dochodzą do nas z terenu potwierdzają, że odszkodowania za zlikwidowane stado wypłacane są rolnikom z dużym opóźnieniem. Stwarza to atmosferę braku zaufania producentów świń do administracji państwowej. Bez współpracy Inspekcji Weterynaryjnej z rolnikami zwalczenie zarazy będzie niemożliwe. Rolnik musi być pewien, że likwidacja stada nie pozbawia go środków do życia na wiele miesięcy. W naszej ocenie nie ma tu miejsca na opieszałość, a odszkodowania powinny być wypłacane bez zwłoki.

6. Przeniesienie środków przeznaczonych na budowę zapory na wschodniej granicy kraju przeciwko przemieszczeniu się dzików na wsparcie działań Inspekcji Weterynaryjnej. Według naszych szacunków, aby podjąć bardziej skuteczne działania w walce z ASF, niezbędnych jest 500 nowych etatów w Inspekcji Weterynaryjnej. Potrzeba większej liczby etatów wiąże się bezpośrednio z większą ilością wykonywanych zadań przez inspektoraty. W zakresie zwalczania ASF nowe zadania dotyczą: kontroli bioasekuracji (około 200 tys. gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną), monitoringu stad trzody chlewnej, programu szkoleń, nadzoru nad odstrzałem dzików i przeszukiwaniem lasów w celu zbierania i utylizowania padłych dzików, wystawiania świadectw zdrowia. Rekrutacja na nowe etaty, aby była skuteczna, powinna zostać powiązana z podniesieniem wynagrodzeń. Liczba pracowników inspekcji których uposażenie brutto wynosi poniżej 2500 zł miesięcznie sięga 20%. Niskie wynagrodzenie jest powodem masowego odchodzenia lekarzy weterynarii z Inspekcji Weterynaryjnej. Niektórzy wojewodowie zgłosili wnioski o możliwość zwiększenia przyszłorocznego limitu wydatków z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów dodatkowego zatrudnienia oraz podwyżek wynagrodzeń pracowników Inspekcji Weterynaryjnej. Ustawa budżetowa na 2018 rok przewiduje jednak utrzymanie funduszu wynagrodzeń dla służby cywilnej na poziomie 2017 roku, a w założeniach w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa fundusz wynagrodzeń dla Inspekcji Weterynaryjnej będzie rósł jedynie na poziomie prognozowanej inflacji. Obecnie wiele prac terenowych powiatowi lekarze weterynarii zlecieli lekarzom wolnej praktyki. Stawki godzinowe dla lekarzy wolnej praktyki za wykonywane czynności związane ze zwalczaniem chorób zakaźnych u zwierząt również powinny zostać podniesione do poziomu gwarantującego utrzymanie podpisanych wcześniej umów. Zwiększenie środków finansowych na działalność Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie zwalczania ASF można pozyskać z przesunięcia planowanych wydatków na budowę zapory na wschodniej granicy kraju przeciwko przemieszczeniu się dzików. Zapora ta w naszej ocenie nie będzie skuteczna i nie przyniesie zakładanych rezultatów.

7. Pionizacja struktury Inspekcji Weterynaryjnej. W naszej ocenie niezbędna jest pionizacja struktury Inspekcji Weterynaryjnej ze względu na nieprzewidywalność terenu, na którym mogą wystąpić nowe ogniska lub przypadki ASF. Przenoszenie środków i ludzi pomiędzy województwami może być niemożliwe lub obarczone długimi procedurami. Pionowa struktura z budżetem na zwalczanie chorób zakaźnych przypisana do urzędu Głównego Lekarza Weterynarii byłaby

lepszym rozwiązaniem. Otworzyłoby to możliwość szybkiego kierowania niezbędnych środków i ludzi w rejon potwierdzonych nowych ognisk i przypadków ASF.

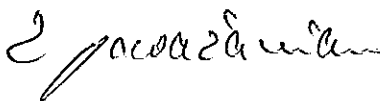
8. Zawieszenie prac nad ustawą o Państwowej Inspekcji Bezpieczeństw Żywności do czasu opanowania sytuacji rozprzestrzeniania się wirusa ASF w kraju. Duże reformy wymagają czasu oraz spokojnej analizy wprowadzonych rozwiązań. Często niezbędne również są korekty nowych przepisów po wstępnym okresie ich działania. Wprowadzanie reformy o Państwowej Inspekcji Bezpieczeństw Żywności nie będzie sprzyjało zwalczaniu ASF ze względu na zmiany organizacyjne i kompetencyjne, które zostaną wniesione przez nowe prawo. Wnioskujemy o odłożenie tej reformy do czasu, kiedy uda się zapanować nad rozszerzającą się zarazą i ograniczyć skutki jej występowania.

9. Dążenie do redukcji populacji dzików poniżej 0,1 szt./km² w całym kraju. Utylizacja odstrzelonych dzików po pobraniu próbek do badań bez przechowywania tusz w chłodniach. Redukcja populacji dzików w naszym kraju przebiega zbyt wolno. Liczba przypadków ASF u dzików w ciągu pięciu pierwszych miesięcy bieżącego roku przekroczyła łączną liczbę przypadków jaka wystąpiła w latach ubiegłych poczynając od lutego 2014 roku. Oczekiwania rolników w stosunku do redukcji populacji dzików w naszym kraju nie zostały spełnione. Średni poziom zagęszczenia dzików do 0,1 szt./km² rekomendowany przez Międzyresortowy Zespół do spraw łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń nie został osiągnięty. Zasady polowań w strefach ASF, które wymagają przechowywania w chłodniach tuszy upolowanego dzika do czasu otrzymania wyników badań w kierunku ASF, utrudniają proces redukcji populacji dzików. Rekomendujemy uproszczenie procedury postępowania z tuszami odstrzelonych dzików, które mogłyby być kierowane bezpośrednio do utylizacji zaraz po pobraniu próbek do badań. Ponadto nieodzowne jest zamknięcie ruchu (przejść) dla zwierzyny wzdłuż autostrady A1, A2 i A4, co pozwoli ograniczyć migrację dzików i stworzy pewnego rodzaju płot ochronny dla przedostawania się dzików.

10. Skrócenie okresu oczekiwania na wyniki badań w kierunku ASF poprzez uruchomienie dodatkowych laboratoriów krajowych. Ze względu na coraz większą liczbę próbek kierowanych do badań laboratoryjnych w kierunku ASF czas oczekiwania na wyniki wydłuża się. Nierzadko informacje z wynikami badań docierają do powiatowych lekarzy weterynarii po okresie 14 dni. Widzimy potrzebę niezwłocznego uruchomienia dodatkowych laboratoriów w kraju, które mogłyby odciążać laboratorium referencyjne w Puławach. Dynamiczny rozwój sytuacji epizootycznej w Polsce uzasadnia przypuszczenia, że liczba próbek kierowanych do badań w kierunku ASF w najbliższym okresie będzie wzrastać. Bez szybkiej diagnostyki służby weterynaryjne nie będą w stanie podejmować skutecznych działań.

11. Stworzenie wspólnie z organizacjami branżowymi podstaw prawnych pod funkcjonowanie kompartmentów. Branża wieprzowiny zdaje sobie sprawę, że walka z tak groźnym wirusem jest procesem długotrwałym. Niektórzy eksperci twierdzą, że bez wynalezienia skutecznej szczepionki przeciwko ASF, eradykacja

choroby z populacji dzików nie będzie możliwa. Okres wynależenia szczepionki na wirusa afrykańskiego pomoru świń może potrwać nawet 10 lat. Powinniśmy już dzisiaj stworzyć warunki do funkcjonowania sektora wieprzowiny w przypadku, kiedy wirus rozprzestrzeni się w kierunku zachodnim i obejmie większą część terytorium naszego kraju. Takim rozwiązaniem są kompartmenty, których zasady zostały przyjęte przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt (OIE). Niezbędne jest stworzenie podstaw prawnych, które zostałyby przyjęte na szczeblu unijnym i w późniejszym okresie wdrożone do prawodawstwa krajów członkowskich. Bez zaangażowania się rządu do prac nad stworzeniem podstaw prawnych pod regulacje dotyczące kompartmentów, wysiłki branży w tym zakresie nie będą skuteczne. Organizacje branżowe są gotowe niezwłocznie przystąpić do rozpoczęcia prac nad stworzeniem zasad działania kompartmentów wspólnie z przedstawicielami rządu.

w imieniu Sygnatariuszy

PREZES
Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej
lek. wet. Jacek Łukaszewicz

Sygnatariusze:

1. Jacek Łukaszewicz – Prezes Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej
2. Aleksander Dargiewicz – Dyrektor Zarządzający Krajowego Związku Pracodawców-Producentów Trzody Chlewnej
3. Wiesław Różański – Prezes Unii Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego
4. Janusz Rodziewicz – Prezes Stowarzyszenia Rzeźników i Wędliniarzy Rzeczypospolitej Polskiej

Otrzymują:

1. Jarosław Sachajko – Przewodniczący Sejmowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Kancelaria Sejmu, ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa
2. Jerzy Chróścikowski – Przewodniczący Senackiej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Kancelaria Senatu, ul. Wiejska 6, 00-902 Warszawa